Ч. 278 (10.955). Львів середа 15. грудня 1926 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Текст женевського договору.

Женева, 13. грудня 1926.

Протокол підписаний вчора представниками великих держав, що беруть участь у конференції міністрів закордонних справ звучить: Підчас нарад у Женеві 12. грудня між представниками бельгійського, німецького, французького, англійського, італійського і японського уряду у справах, які ще є в завішенні в міжсоюзній військовій контрольній комісії і в конференції амбасадорів, стверджено, що осягнено порозуміння щодо значної части більше як 100 справ, які були спірні між згаданими народами в червні 1925 р. про виконання постанов версайського договору. Розходиться ще лише про порозуміння в двох справах. Але все каже сподіватися, що обі ті справи полагодиться успішно. З тими застереженнями ухвалено отсе:

1) Конференція амбасадорів дальше розглядатиме справу твердинь і справу воєнних матеріялів. Поробиться спроби для прискорення тих розглядань і для влекшення їх закінчення. 2) У міжчасі до хвилі осягнення рішення всі згадані праці, звязані з фортифікаціями, будуть здержані, але це не пересуджує прав поодиноких сторін стояти на своїм правнім становищі, 3) Міжсоюзну військову контрольну комісію скасується в Німеччині дня 31. січня 1927. Від того дня входить у життя уст. 213. договору згідно з постановами, ухваленими радою амсадорів, 4) Колиб того дня згаданих справ проти сподівань не розвязано успішно, внесеться їх перед Раду Ліги Націй, 5) До справ, звязаних з виконанням осягненого порозуміння або тих, які мається порішити, кождий уряд, заступлений в конференції амбасадорів, може придлити до своєї амбасади в Берліні технічного знавця, який є уповажнений увійти в контакт з відповідними німецькими властями.

Контроля сойму над декретами президента Польщі.

Варшава, 13. грудня 1926.

Конституційна і регулямінова комісія займалися справою процедури, яку сойм має приноровлювати до розпорядків президента, виданих на основі повновластей. Пос. Ліберман (ППС.) станув на становищі, що сойм застеріг собі контролю над тими розпорядками, так що наложив на уряд обовязок предкладати декрети соймові. Вносить, щоби розпорядки президента маршалок сойму вносив урядово до комісій, які предкладають соймові відповідні звіти. Марш. Ратай висловив погляд, що справа евент. відкладання або зміни розпорядків президента повинна перейти на нормальний шлях посольської ініціятиви. Після дискусії в голосуванні комісії заявилися за внесенням пос. Лібермана.

Мала антанта розпадеться?

Букарешт, 13. грудня 1926.

В тутешніх політичних колах сподіються, що мала антанта може розлетітися. Конфлікт між Югославією та Італією приневолить СХС. прилучитися до бльоку держав, звернених проти Італії з одного боку, а з огляду на спеціяльний румунсько-італійський трактат і проти Румунії з другого боку.

Скасування військової контролі в Австрії.

Відень, 13. грудня 1926.

У звязи з ухвалами, які запали в Женеві, кінчиться також військова контроля в Австрії.

Кара смерти в Італії.

Рим, 13. грудня 1926.

Король підписав декрет про оборону держави, який м. и. настановляє кару смерти за замах на короля і шефа уряду.

Проти іменування наслідника Красіна.

Льондон, 13. грудня 1926.

Міністр Індій льорд Біркенгед звернувся до урядових кол із внесенням, щоби не допустити котрого-небудь із більшовицьких держ. мужів на становище більшовицького амбасадора на місце Красіна.

Похорони Пашіча.

Білгород, 12. грудня 1926.

Нині передполуднем відбулися похорони Пашіча. Після промов винесли домовину зі собору й поклали її на гарматній лафеті. За домовиною йшов аж до палати король Олександер, кн. Павло і родина покійника. Серед численних вінців були вінці від радикальної партії, російської еміграції і закордонних посольств.

Штрезман їде до Єгипту.

Париж, 13. грудня 1926.

„Пті Журналь" повідомляє, що Штреземан поїде небаром до Єгипту на відпочинок. Тому, що він виїде з одної з італійських пристаней, думають, що стрінеться тоді з Мусолінієм.

Біржа.

Гроші.

Курс доляра нині слабший: 9·03 і пів до 9·01, доляри канадійські 8·96—8·97, чеські корони 0·26·25—0·26·50, леї 0·04·25—0·04·50, франки французькі 0·32·50—0·33·00, франки швайцарські 1·72—1·74, фунти штерлінги 43·20—43·50.

З о л о т о: 20 австр. корон 36·20—36·60, 20 фр. франків 33·60—33·80, 20 нім. марок 42·20—42·60, 10 рублів 46·2 —46·60.

С р і б л о: австр. корона 0·61—0·63, 5 австр. корон 3·30—3·40, австр. фльорен 1·65—1·70, рубель рос. 2·65—2·70, копійки за рубель 1·33—1·35.

Збіжа.

З причини утрудненого довозу подача хлібового збіжа зменшилася і тому ціни йдуть легко вгору. Ціни вівса падуть. Тенденція неодностайна. Пшениця красва двірська 50·00—51·00, пшениця красва селянська 48·00—49·00, жито галицьке 36·00—35·50, ячмінь галицький броварний 32·00—34·00, ячмінь галицький до перемелювання 29·75—30·75, ячмінь пастівний 27·00—27·50, овес галицький 28·75—29·75, кукурудза румунська 32·50—33·50, бараболя промислова 5·75—6·00, фасоля біла 41·00—44·00, фасоля колірова 32·00—34·00, фасоля краса 41·00—44·00, горох пів-Вікторія 65·00—75·00, горох полевий 45·00—47·00, бобик 33·00—34·00, вика 33·00—35·00, сіно пресоване 7·00—8·00, солома пресована 4·75—5·00, гречка 30·50—31·50, льон 65·50—67·50, ріпак 00·00—00·00, отруби житні 22·00—22·50, крупи гречані 64·00—66·00, крупи ячмінні 49·00—50·00, пенцак 48·00—49·00, конюшина червона 350·00—375·00, мак синій 175·00—185·00, мішки ютові 1·90, мішки ужинані добрі (за штуку) 1·60 зол.

З судової салі.

Подружа трагедія.

Чортків, 13. грудня 1926.

Як уже читачам „Діла" відомо, в неділю 12. ц. м. відбулася льокальна візія на місці трагічної події для обоїх обвинувачених в отсьому процесі: Катерини й Теодора Авксентієвих і вбитого лікаря д-ра Маргуліеса. Участь у цих наочних оглядинах брав трибунал у повному складі, ціла лава суддів присяжних, два знавці-пушкарі, свідки події: Петрик, д-рова Маргуліесова і Сальомея Меллер, оборонці д-р Електорович і д-р Лев Ганкевич та заступник пошкодованої сторони д-р Граніцький. В часі льокальної візії обвинувачені Авксентієви продемонстрували ще раз цілу сцену, що розігралася в кімнатах д-ра Маргуліеса в їх присутности і закінчилася його убивством.

В дні 13. ц. м. в 9. год. рано зачалася дальша розправа в Чорткові. Саля розправи набита по береги публикою. Зізнавали ще раз лікарі-знавці д-р Дуст і д-р Остенбрайт, які ствердили, що обоє обвинувачені є люде нормальні і при здорових змислах, але в хвилі поповнення убивства були незвичайно сильно схвильовані. З черги відчитано зізнання менше важних свідків, опісля провідник проголосив доказове поступування за скінчене і предложив питання, які постановив був поставити лаві присяжних. Питання йшли в напрямі злочину вбивства, доконаного обоїма обвинуваченими, а крім того в напрямі недозволеного ношення зброї щодо обв. Т. Авксентіїва і в напрямі зігнання плоду щодо Катерини Авксентіїв. Опісля поставили ще додаткові питання прокуратор, оборонці і д-р Граніцький. Прокуратор поставив питання в напрямі злочину убивства, доконаного Авксентієвою і співвини в тому убистві Теодора Авксентіїв. Оборонці поставили таке додаткове питання: Чи обвинувачені в часі поповнення убивства були в стані умового забурення, в якому не були свідомі свого вчинку? Заступник пошкодованої сторони поставив евент. питання щодо неприязних намірів обв. Теодора Авксентіїва, з якими він стріляв проти д-ра Маргуліеса, спричиняючи його смерть. Трибунал по довшій нараді допустив усі ті евентуальні питання.

Пополудні зачалася промова прокуратора Кучкевича, адв. д-ра Граніцького, а потім оборонців д-ра Електоровича і д-ра Ганкевича. Опісля подав провідник розправи резюме. Щойно пізним вечером серед небувалого заінтересування голова ради присяжних оголосив вердикт, а саме: о д н о д у ш н о з а п е р е ч е н о п и т а н н я в н а п р я м і з л о ч и н у у б и в с т в а (м о р д у) щ о д о о б о ї х о б в и н у в а ч е н и х.

Н а т о м і с ц ь 8 г о л о с а м и п о т в е р д ж е н о п и т а н н я в н а п р я м і з л о ч и н у у б и в с т в а щ о д о К а т е р и н и А в к с е н т і є в о ї і с п і в у ч а с т и в т о м у з л о ч и н і Т е о д о р а А в к с е н т і ї в а. П о т в е р д ж е н о т а к о ж п и т а н н я, щ о о б в и н у в а ч е н і д і л а л и в х в и л і у м о в о г о з а б у р е н н я, щ о в и к л ю ч а є к а р и г і д н і с т ь в ч и н к у. Крім того потверджено питання щодо Теодора А. в напрямі недозволеного ношення зброї і щодо Катерини А. в напрямі злочину зігнання плоду.

На основі того вердикту о б в и н у в а ч е н и х у в і л ь н е н о в і д з л о ч и н у м о р д у, з г л. у б и в с т в а. Засуджено тільки Катерину Авксентіїв за зігнання плоду на 8 місяців тяжкої вязниці, загостреної чотири рази темницею і Теодора Авксентіїва на 7 днів арешту за недозволене ношення зброї.

Проти того вироку прокуратор зголосив зажалення неважности і поставив внесення задержати ще обоє підсудних у слідчому арешті. Трибунал прихилився до того внесення.

Троцький проти Комінтерну

Варшава, 13. грудня 1926.

З Москви повідомляють, що на найближчому засіданні Комінтерну опозиція виступить з офензивою.

Троцький нібито заявив, що треба нарешті ствердити, що більшовицький експеримент у Москві не повівся. Світ глухий на все, міжнародня світова революція не вдалася. Троцький заповів, що приступлять до широкої акції на міжнароднім терені проти діяльности Комінтерну.

На національних основах.

Перед Загальними Зборами „Просвіти".

Львів, 17. грудня 1926.

Зближається речинець (25. XII.) цьогорічних Загальних Зборів найстаршого нашого культурно-освітнього товариства „Просвіта". Здавен-давна загальні збори „Просвіти" не тільки приймали до відома й затверджували звіт з діяльности Головного Виділу Товариства, але й намічували пляни праці на майбутнє. Пляни освітньої роботи були все широкі та далекосяжні, та не все вони були посильними для Виділу, що мав їх реалізувати. Це не значить, що Виділ їх не хотів проводити в життя або був нездатний до цього. Ні! — Була все добра воля, була все охота, та на перешкоді стояли зовнішні обставини і важкі матеріяльні труднощі повоєнних часів.

Між усіми центральними нашими установами „Просвіта" була першою, що почала серед невимовно важких повоєнних обставин прокладати стежки для доцільної організації нашого народу в читальнях і тим самим підготовляти пригожий грунт для всякої організації в народі. Нині організаційна сітка „Просвіти" велика, мало того, вона в нас найбільша. Нема сумніву, що найбільше зорганізовану силу представляє нині в нашій країні освітня організація під проводом „Просвіти". Ця сила є незаперечно спільним добром, спільним капіталом цілої української нації і таким вона мусить остати на майбутнє.

Та саме цього року перед наближаючимися загальними зборами „Просвіти" появилися в деяких клясових органах нашої преси статті, які ясно доказують, що організаційну сітку „Просвіти" бажають вони використати для своїх клясових і партійних цілей. До того особливо пруть наші „інтернаціоналісти". Для них „Просвіта" повинна стати не чим иншим, а виключно джерелом клясового та соціяльного освідомлювання українських селянських і робітничих мас і то освідомлювання в їхньому розумінні, то значить по лінії їхньої політичної програми і тактики. Самозрозуміло, що всі ті люде, які стоять на чолі „Просвіти", а які ведуть просвітню працю в національному дусі без ніяких клясових тенденцій і упереджень до тої чи иншої верстви, є для них непотрібні, небажані та навіть шкідливі. Їх мета захопити „Просвіту" в свої руки, використати просвітню організацію для своїх суто-клясових і суто-партійних цілей і тим самим розвалити „Просвіту". Бож ясно, що коли до „Просвіти" ввійдуть терти і напруження з причини так чи инакше понятого розуміння соціяльної освіти, чи такого або иншого соціяльного освідомлювання, то в ній всяка робота стане.

Тепер, у часи найріжнородніше формулованих і найсуперечніших по суті соціяльних доктрин та в часи завзятої партійної боротьби на тлі їх здійснювання і популяризації „Просвіта" мусить себе від них якнайенергічніше відмежувати. Соціяльною освітою та клясовим освідомлюванням можуть займатися виключно політичні партії, бо тільки вони можуть нести відповідальність

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане Редакція не відповідає.

перші куплену дзигу або паяца. А прочитавши таку казку, щоби перевірити, чи дитина може її зрозуміти, зрозумієте самі, що ніяка найдорожча лялька, яка заплющує та розплющує очі, не вводить дитини в таке захоплення, як царівна, що спить непробудним сном. З тої самої причини, з якої декому з вас ніяка книжка, ні пєса не в силі заступити сензаційної фільми. Гим зпоміж вас, які відчувають голод уяви. Не один з вас, почуваючи, що має її занадто, гадає, що з нею можна було хіба стати моряком або дослідником африканських пралісів, а жіноцтво: фільмовою або балєтовою примадонною

Але чому ваші діти не знають нічого про ці скарби вашої фантазії? Тому, що ви нецікаві навіть на те, чим живе уява вашої дитини і не бачите, як близька вона до вашої. Возьміть хоча би цих кільканадцять маленьких книжочок видання „Світа Дитини", перебіжіть їх духом, а побачите, що у кожних 4-ох сторінках чудесної пригоди одна сторінка ваших нездійснених мрій.

Хто не мріяв про Робінзонове „в світ за очі"?, хто не почував себе поміж карликами, як Гулівер?, хто не мріє щодня про чарівний столик?, хто не знимався на крилах понад своїм містом, як каліф з Багдаду? А доля жіночого серця зачинена в історії Попелюшки, Червоної шапочки, Снігурочки, Ганусі, Бабусі-метелиці?

Ви перебиваєте мені нетерпляче: „Це ви направду?" Лише настільки, наскільки правди є в казках і у недовірі наших родичів до дїточих книжок. Фільософи та письменники списали томи на тему найкращого джерела творчости та виховання — безсмертних казок. Та в нас може це подобати на звичайний парадокс або передсвяточну рекляму. Думаючи про це, мимохіть жалуєш, що Миколай справді не сходить раз у рік на землю і не кладе чашим родичам під подушку, замісць гарної книжки — різку. Як би його міг заступати видавець „Світа Дитини", а знав адреси всіх дітей від четвертого до восьмого року, то він напевне поклав би їм свої книжочки з дописною, „коли не подобаються — прошу звернути..." А може й додав би... разом з грішми, щоби я міг висилати книжки задурно бідним дітям і всім здитинілим родичам від 40—80 року, які нічого вже не читають, а можуть ще навернутись до книжки..."

Мих. Рудницький.

Дописи.

Станиславів. *(Музичне життя. — Поява нового часопису).* Концертовий сезон зочався у нас концертом Володимири Божейко, що відбувся 2. грудня заходом філії Музичного Товариства ім. Лисенка. Пяністка виступила перший раз у Станиславові і своєю мистецькою грою як під оглядом інтерпретації творів, так і технічної досконалости здобула загальне признання й одушевлення. Концерт пройшов з великим мистецьким успіхом, зате з меншим матеріяльним і під тим оглядом Станиславів добув собі в останніх роках погану славу в усіх концертуючих тут українських музиків. Недостача заінтересування музичними продукціями може кинути тільки лихе світло на тутешнє громадянство, яке радше йде до кіна на пусті фільмові вистави та наповняє чужі кишені тяжко здобутим грошем, вимовляючися, що на музиці не розуміється. Певно, хто не ходить до театру, не буде розумітися на театральних виставах, хто не ходить і не слухає концертів, ніколи не буде розуміти музики, бо щоби щось зрозуміти, треба дивитися, слухати та займатися цим. Під цим оглядом можнаб нам богато навчитися від Жидів, які пильно ходять на всі свої вистави, концерти і т. і., та в цей спосіб не тільки самі користають особисто, але й піддержують свої товариства чи одиниці.

Та не тільки концертами перестали у нас моде займатися; ця недостача заінтересування перенеслася також на Музичний Інститут філії Муз. Товариства ім. Лисенка, який основано та принято з великим одушевленням тому пять літ і до якого численно горнулася в перших роках молодь на науку. Одушевлення з роками остигає, суспільність перестає ним займатися, що більше — відцурується від нього й завдяки агітації ріжних, ворожих інститутові одиниць посилає діти на науку музики не до рідної школи, яка стоїть безумовно на належній висоті (про що свідчать звіти делегатів головного товариства у Львові), а до тих, що вміють ріжними способами копати яму під інституцією та відносити себе на верхи знання, користаючи з довіря та реклями, придбаних давніше цим же інститутом. — Дня 4. ц. м. появилася в Станиславові нова „газетка" під заголовком: „Наша Правда", нібито безпартійна часопись, присвячена культурно-освітнім, економічним і церковним справам українського народу. Виходить „покищо два рази в місяць", хоч у статті „Від редакції" сказано, що це неперіодична часопись. Видає Катря Мандичевська, а головним редактором її, як видно з усіх чотирьох сторінок, є „негідний слуга в Христі" о. Федір Сташинський, євангелицький проповідник у Станиславові. Станиславівські українські псевдоєвангелики, стративши мабуть впливи в єванг. часописі „Віра і Наука", яка давніше виходила в Станиславові, а тепер виходить в Коломиї, починають видавати отсей „свисток", а щоб замилити людям очі і притягнути читачів, бють у популярні тепер кличі, як „Селяне і Робітники", піднесення „Просвіти" і „Рідної Школи" та закладання „Лугів". Очевидно, що без ніякого відома цих установ поміщені в газетці палкі відозви, які, ясна річ, мають одну мету: агітацію за псевдопротестантизмом. Крім агітаційної статті на релігійну тему, полєміка з „Ділом", автореклями „отця" Сташинського та кількох безглуздих нападів на українських громадян і інституції нічого розумного в тій „культурно-освітній часописі" нема і не може бути. Всеж таки слід перестерегти всіх тямучих громадян перед тою розкладовою роботою, яку наважилися у нас повести ріжні непокликані людці, між ин. і при помочі „Нашої Правди".

О. З.

Журавно. *(5-літній ювилей Аматорського Гуртка).* Серед великого заінтересовання відбувалося у нас в днях 21. і 22. листопада незвичайне свято з нагоди пятилітньої праці любителів і симпатиків української сцени. Відіграно „Невольника" Кропивницького, а другого дня зійшлися всі теперішні й колишні працьовники на сценічній ниві на святочний комерс. Д-р Шеміпик почав свято промовою, в якій виказав подрібно цілу працю Гуртка. По його промові почалися співи і привіти: п. Добренського, голови чит. „Просвіти" і відпоручника читальні „Просвіти" з Монастирець, п. Саліл. Цікаві були промови п-и Мисакивної Катрі, Довгана Василя і Феника Олексія, які вказували на працю, вложену у виведення народних штук. Не було майже неділі, в якій аматори не відігралиб якоїсь штуки: дохід призначувано на Народний Дім. Все уладження в театральній салі закуплено їх стараннями і завдяки мозольній праці цілого Гуртка. Слід згадати, що були часи, коли всі аматори, серед лютої зими й холоду їздили по селах і своєю грою заохочували людей з довколичних сіл до закладання у себе аматорських гуртків. Овочі їхньої праці незвичайно богаті. Нема нині майже села, де не засновано би аматорського кружка. Прикінці забрали ще голос прибувші гості: о. кат. Паламар, дир. Паламар, управитель складниці ПСС. п. Садовський і інсп. Антонович. Усі бесідники дякували за працю членам Гуртка, и після приємної забави розходилися всі до дому, згадуючи мило отсей ювилей. — *Гість.*

Орґанізаційний рух.

Повітовий зїзд у Надвірній.

Дня 8. ц. м. відбула Надвірнянщина свій Народний Зїзд. Саля „Народнього Дому" гостила 80 делєгатів, що заступали 12 громад надвірнянського судового округа. Зїзд відкрив адв. д-р Н. Миколайчук, зясовуючи у своїй промові завдання Зїзду й історію партії. Відтак по виборі президії, в склад котрої увійшли о. декан Кол. Лисинецький з Гвозда, Ів. Вінтоняк з Пнева, Михайло Бойчук з Камінної і Роман Сумик з Волосова, забрав голос делєгат Центрального Комітету Обєднання п. Олекса Черкавський і пояснив програму Українського Національно-Демократичного Обєднання. По переведеній дискусії, в котрій між иншим забирали голос д-р Іван Луців і д-р Борисевич з Надвірної та о. Мих. Ганушевський з Дори, приступлено до вибору Повітового Народнього Комітету. Головою вибрали присутні одноголосно д-ра Н. Миколайчука в Надвірній, а як члени ввійшли до Комітету: Мих. Бойчук з Камінної, Мик. Плитус із Пнева, Василь Костик, Мик. Григораш і д-р Борисевич з Надвірної, Микиин Федір з Молодькова, Сумик Роман з Волосова, Стебелюк Олекса з Назавізова, Кенещук Іван з Гвозда й о. Мих. Ганушевський з Дори. По обговоренню ріжних пекучих справ, звязаних з організацією повіту й обміркуванню способів зорганізування суміжної Делятинщини, покінчено наради відспіванням „Ще не вмерла".

Нові книжки й видання.

КНИЖКИ:

ЗБІРНИК Математично-Природописно-Лікарської Секції Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. Т. XXV. Під ред. д-ра В. Левицького і д-ра І. Раковського. Львів 1926, ст. 93+11 табл. 8°. Зміст: М. Зарицький: Une méthode d'intégration de la notion de bon ordre dans la Théorie des Ensembles. Ю. Полянський і Ст. Круковський: Die erste Paläontologie von Novosilka-Kostiukowa. — Ст. Балей: Ueber Schizophrene Einstellung und Verhaltungsweisen. — М. Кравчук: Про остачу Lagrange'ового ряду. — І. Фещенко-Чопівський: Цементування заліза і сталі бором і берилом. — М. Крилов: Спосіб нескінчених визначників у теорії лінійних інтегральних рівнань. — М. Кравчук: Про Green'ове та Stokes'ове перетворення. — Ю. Полянський: Nachträge zur Abhandlung: „Die erste Paläontologie".

ЗИМА. Читаночка для молоді. Зложив В. Радзикевич. Накладом „Рідної Школи". Львів, 1926, ст. 44, 8°.

ЖУРНАЛИ:

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК, кн. XII, 1926. Зміст: Е. Маланюк — Посланіє; Гр. Косинка — Циркуль; Ю. Липа — Ялта, Камянець, Полтава; Галя Мазуренко — Еміґрантська; А. Животко — Визвольний рух на Поділлю; П. Богацький — Листи В. Самійленка; Г. Омельченко — К. Гавлічек; Д-р М. Кордуба — Акад. М. Грушевський; М. Іванейко — Вартість науки; Р. Абрамович — На шляху до „бонапартизму"?; Ж. Валюа — Два і три є шість або зеро; Бібліографія; Нові книжки.

ГОСПОДАРСЬКО-КООПЕРАТИВНИЙ ЧАСОПИС. Рік VI. Ч. 50. Зміст: Свято „Просвіти". — Під зиму. — Господарські машини в сільській кооперативі. — В кождій порі року відповідний товар і його запас. — З кооперації на Рад. Україні. — По наших повітах. — Хліборобство. — Правне положення та податкові тягарі кооператив. — Свята кооперації. — З Ревізійного Союзу Українських Кооператив.

ЖИТТЯ І МИСТЕЦТВО, листопад. Зміст: Красне письменство: Д. Фальківський: Нас тільки сотня. Г. Косяченко: Жовтень. П. Тичина: З кримського циклю. М. Чорний: В саду. Е. Верхарн: Бунт. Місто. К. Поліщук: Людина й собака. А. Чайківський: Краща смерть як неволя; Культура, мистецтво, побут: З. Савченко: Дмитро Загул. С. Савченко: Еміль Верхарн. С. Гаєвський: Полеміка за зміст і форму та сюжет. Т. Чернихівський: Кілька думок неспеціяліста про школу й літературу. З нашого минулого: П. Рулін: Український друк та царська цензура. Політика, наука, техніка: О. Попов: Село та господарче будівництво пролетаріяту. О. Бозлаківський: Дніпрельстан. П. Бензя: До історії революційного руху на Україні. Ю. Михайлів: Шляхи української кераміки. З поточних нотаток: Святкування 9-их роковин жовтневої революції. Дніпрельстан. Акад. В. М. Гнатюк. Ювілей Д. Загула. Всесоюзний перепис людности. Постійні курси бібліотекознавства. Охорона памяток старовини. Серед книжок та журналів: В. Самійленко (Б. Якубський). Я. Щоголів (П. Филипович). А. Франс (С. Савченко). Я. Мамонтів (П. Рулін). „Світ" (Д. Рудик). А. Луначарський (Є. Мізенцюк).

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:

Вівторок 14.XII. Дубно.
Середа 15.XII. Дубно.
Четвер 16. XII. — Здолбунів.
Пятниця 17. XII — Здолбунів.
Субота 18. XII. — Рівне.
Неділя 19. XII. — Рівне. 1111 5—?

Концерти Українського Національного Хору Д. Котка:

Вівторок 14.XII. Жидачів.
Середа 15.XII. Стрий.
Четвер 16.XII. Стрий. 528 4—?

На „Рідну Школу" зложила ВП. Параскева Боднарова учителька Вадів-Березів 80 зол., як виграний заклад від ВП. П. Завальницького в Чемеринцях. За жертву складає щиру подяку Головна Управа „Рідної Школи". 1123 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

головного уряду У. Н. С. ухвалило виплатити з каси Союзу (з запомогового фонду) тоді, як будуть зібрані потрібні гроші на занохаткування будови чи купна доростанне-захисту У. Н. Союзу. Слід зазначити, що при єпископській консисторії у Філядельфії є теж сиротинець, з якого можуть користати члени католицького товариства для обезпечень на життя „Провидіння".

Український кіоск на американській виставі. В днях 27. X.—2. XI. с. р. відбулася в Ню Йорку у великій салі готелю „Астор" вистава жіночого мистецтва і промислу, що її уладили американські жін. організації. Вистава була величава і через неї перейшли тисячі людей. Цю нагоду використав Союз Українок в Америці, що уладив українську виставу в окремому кіоску. Навіть чужинці признавали однозгідно, що українська виставка випала найкраще з усіх чужинецьких. Найбільш заздрісним оком глядили на українську виставу Поляки, що в своїому кіоску не мали сливе нічого, крім кількох незамітних образків і книжок. Не диво, що їх будка робила таке враження, начеб погоріла. В українському кіоску була маса мистецьких вишивок, килимів і гуцульських виробів. Дівчата в кіоску були в українських народніх строях. Цілих сім днів у кіоску викоувано вишивки (така маса прийшла із за виставу), аби ніщо не уйшло уваги чужинців і Американців. Кіоск удекорований був українським прапором і гербом. Немало з виставлених річей публика закупила. Кіоск уладжено завдяки грошевій запомозі таких товариств: Жіноча Громада (Ню Йорк), Жеребецька Любов (Ню-Йорк), Демокр. Клюб (Ню-Йорк), „Вільні козаки міста Львова" (Ню-Йорк) і Т-во ім. Ольги Басарабової (Ню-арк).

З успіхів Авраменка в Канаді. Відомий український балетмайстер Василь Авраменко перебуває тепер, як ми вже недавно повідомляли, у Форт Вілієм в Канаді. Там він заложив з днем 10/X три школи національних танців, а саме у Форт Вілієм, Вест Форт і в Портартурі. Праця в тих школах ведеться з цілою силою пари. Авраменко хоче підховати собі своїх інструкторів, які вичувалиб українських танців по всіх найдальших українських колоніях і найменших місцевостях. З американської „Свободи", звідки беремо вістку про Авраменка, довідуємося, що він був на якийсь час припинив працю наслідком зломання ноги в часі одного виступу в Торонто. Тепер Авраменко вже здоров і гуляє у Форт Віллієм і його найближчій околиці.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

НОВИНКИ.

— **Ювилей Василя Лукича** (Володимира Левицького). В неділю 19. грудня, в 12. год. в полудне святкуватиме українське громадянство в кімнатах „Просвіти" ювилей 50-літньої письменницько-редакторської праці Василя Лукича. Привіти приймає канцелярія Т-ва „Просвіта" (Львів, Ринок 10/ І.). Свято матиме скромний характер, бо тільки на таку його форму згодився дати свою згоду шан. ювилят.

— **Нові польські станиці.** Бібліотека Кружка „Тов. Школи Людової" в Рогатині перенеслася з будинку „Сокола" до власного дому того Кружка. Бібліотека має понад 3.000 томів, у тім міститься і рухома бібліотека (1.300 томів), розсилана до 25 читалень Т. Ш. Л. рогатинського повіту. — Цікаво булоб довідатися, скільки таких бібліотек оснували по наших повітах філії „Просвіти" і повітові кружки „Рідної Школи" і як ті бібліотеки розвиваються. Дотепер чули ми тільки про таку зразково зорганізовану українську бібліотеку в Яворові, але й вона, наскільки знаємо, не має рухомого відділу. Крайня пора, щоб цілий наш край покрився густою сіткою добрих українських бібліотек при щонайменше по повітових центрах, що обслугувалиб населення тих повітів. У чужинців кожне містечко має не одну, а кілька публичних бібліотек, які попри свою культурну місію дають ще й заробіток кільком людям. Чи в нас мусить бути завсіди инакше?

— **Про шкільні свята.** Розпорядок львівської шкільної кураторії про свята в прилюдних і приватних школах у шк. році 1926/27, появився з поважним опізненням, аж 15. м. м. Подаємо з нього те, що торкається наших шкіл. Підчеркуємо, що свій розпорядок звертає Кураторія до всіх шкіл, а навіть курсів, без огляду на те, чи мають права чи ні, бо у нас звичайно думають хибно, буцімто шкільна влада не звертає своїх розпорядків до шкіл, які не мають прав. Розпорядок ділить школи на такі, що святкують тільки латинські свята, такі, що святкують по греко-кат. обряді і такі, що зберігають подвійні свята. Нас цікавлять тільки другі і треті. В українських школах треба зберігати всі українські свята, а крім цього з латинських два дні Різдва, Новий Рік, понеділок Великодніх і Зелених Свят, Боже Тіло і 3. мая як державне свято. Різдвяні ферії тривають в українських школах від 5. до 17. січня включно, а великодні від 20. квітня до 2. мая вкл., з важних місцевих причин (шкільний патрон, відпусти, прогульки) є пять вільних днів — це т. зв. директорські дні. Вкінці три рази в рік ученики йдуть до сповіди (вже з реколекціями включно). В школах з подвійними святами різдвяні ферії тривають від 22. до 27. грудня включно і від 5. до 10. січня вкл. великодні від 14. до 27. квітня вкл. Вкінці у львівському повіті і місті Львів у всіх школах, без огляду на викладну мову, треба обходити також латинські свята. Рік шкільний кінчиться 28. червня, хіба, що міністерство скоротить його з огляду на іспити зрілости у середніх школах. В тому розпорядкові вражає нерівномірність становища до українських і польських шкіл і свят, бо коли великі латинські свята приказано святкувати у чисто українських, навіть приватних школах і курсах, а у львівському повіті навіть усі загалом латинські свята, то в польських школах наука йде навіть у найбільші наші свята, а тільки наша молодь має бути від неї звільнена. Так каже львівська кураторія. А конституція польської республики каже про повну релігійну толеранцію для народів польської держави. Легковаження греко-католицьких свят відбувається в білий день.

— **Бурса для православних питомців.** У Варшаві посвятили цими днями нову бурсу та каплицю для студентів православної теольогії при варшавськім университеті. Є в ній місце на 143 питомців. Духовна православна влада у Финляндії та Румунії заявила охоту вислати своїх стипендистів на студію православної теольогії.

— **Доля твору Каммерера.** Всі памятають, скільки гроша виложив польський уряд на місію фінансового специяліста проф. Каммерера, який з цілим штабом знавців досліджував усі діри державного польського корабля і придумував способи, якби їх заткати. Ради, які списав американський знавець економічних справ, мусіли бути дуже цінні, бо їх переховували дуже дбайливо в міністерстві фінансів. Тепер цей цінний документ находиться в руках чужої держави, в якої інтересі лежить знати, якими способами мав би бути вдержаний польський скарб. Один з урядовців міністерства, підозрілий у цій трансакції — арештований. Цікаво, чи проф. Каммерер має ще копію свого твору, чи може за якийсь час буде приневолений вернутись у Варшаву для нових дослідів.

— **З людського звіринця.** Аж з Лодзі попав у любачівський повіт якийсь помічник фотографа Ґайслер, на те, щоби нападати на малолітні сільські дівчата у лісі та на дорозі. Деякі з жертв насилуваних ним занедужали. Поліція, після довгих розглядів, зловила його в Лодзі і певно сфотографувала для своєї колекції злочинних типів. — У Самборі почалась розправа проти Мехля Фішера-Шіка, обвинуваченого в тім, що на судний день убив свого шурина Макса Вольфа, хотів убити тестя і свою жінку. — Арештували у Львові 65-літнього сторожа дому при вул. Сикстуській 16 за те, що віднаймав свою хату на сходини принагідних пар. Називається він "Беда": номен-омен.

— **Світова хроніка.** Нагороду основану бувш. президентом Зєдинених Держав у сумі 25.000 дол. признано цього року Елігу Рут за заслуги зорганізування світового мирового трибуналу. Минулого року одержав таку нагороду льорд Роберт Сесіль. — Якийсь Англієць, якого прізвище покищо не оголошене, винайшов після 14- літньої праці фільму, яка не може згоріти. — 1. марта почнуться в Ню-Йорку чотиротижневі шахові міжнародні змагання, в яких візьмуть участь: Капабланка, Альохін, Боголюбов, Німцович, Відмар і Маршаль, а може ще Шпільман, Тартаковер і Реті. — Бувш. цісарева Зита приїхала до Парижа в справі продажі своїх коронних брилянтів. — В околиці Сан Пауло впав на землю велетенський метеорит, вагою 8 кільо; коли його розбили найшли в цьому куску діяманти. Його перенесли до природничого музею в Ріо де Джанейро. Такий зразок є рідкий, але всеж таки відомий мінеральогам. — В Амстердамі помер у 69 р. життя історик мистецтва Сікс.

— **З кіна.** У кіні „Палас" почалась нова пікантна драма в 8 дїях „Тайна королівської спальні" (Багрове кохання), у головних ролях з Елеонорою Бордман і Конрадом Нателем. Крім цього нова комедія „Шлюб з перешкодами" з Бастер Кітоном.

ПРИГАДКА.

Загальні Збори Уповноважених Народної Торговлі відбудуться в четвер дня 23. грудня 1926 о год. 4 пополудни в салі „Сокола" у Львові, вул. Руська 20.

Того самого дня о 8. год. рано в Преображенській церкві при Краківській вулиці Поминальне богослуження і Панахида за покійних членів Народної Торговлі.

1121 1—3

Книжки чи забавки?

(Родичам перед св. Миколаєм при-свята).

Двічі в рік найбільше прозаічні родичі дрімають на хвилях поезії: у навечеріє св. Миколая і Різдва. Головно ті, що мають малі діти. Треба тоді придумати для малих якусь несподіванку під подушку або ялинку. Пригадують собі молоді літа і блукають перед крамничними виставками, шукаючи забавок, що розбуркають уяву, що вводять їх у світ чудес.

Є й инші родичі. Для них поезія (з недостачі гроша або уяви) зводиться до прикрого родинного обовязку. Треба щось купити! Не тільки купити, але ще й видумати що. Хто не вміє писати офіціяльних листів з побажаннями на свята, на іменини або з висловами спочування з приводу родинної трагедії, той може легко зрозуміти нехіхітний настрій таких жертв родинного обовязку.

Менш-більше з такими міркуваннями стояв я недавно перед виставкою крамниці із забавками, коли мене хтось сіпнув за рукав. Вічнопогідне, добре обличча знайомого всміхалось до мене:

— Ви вже може думаєте про Миколая?

— Ні трохи.

— А чомуж з такою цікавістю оглядаєте виставку?

— Думаю про користь діточих забавок. Що її мають купці — в цьому не сумніваюсь, але чи родичі, це ще питання..

Ця рефлексія була першою причиною цього фейлетону. Я зовсім забув, що маю перед собою видавця „Світа дитини", п. М. Таранька, який є завзятим ворогом діточих забавок. „Зовсім природно" — кажете — „бо видає діточі книжки". А мені здається, що причина є відверненa: людина мусіла перш усього бути пересвідчена про потребу книжок, а щойно тоді стала видавцем, бо инакше взялась би за крамницю із забавками — корисніщий інтерес. Людей, які видають у нас добрі книжки, я завсіди оглядаю так приблизно, як факірів, що проглитають цвяхи, жаби випивають відро води. „Невже-ж з цього можна жити?" — думаю із здивуванням.

— А чи ви бачили мої колірові видання казок для дітей? — питає мене видавець.

— А чому це таке важне?

У відповідь на моє скептичне питання, видавець потягнув мене до книгарні і там поклав мовчки перед моїми очима кільканацять чепурненьких збірочок, з чудовими чужинними ілюстраціями.

— Я не смію вас просити, щоби ви писали про такі книжки в газеті.. Я знаю, що в ній нема місця навіть на цінні літературні твори.. Але, будь ласка, розясніть мені, чому родичі купують своїм дітям усе инше, вдесятеро дорожче і менше тривке, а книжок ні?

А ви, вельмишановні родичі, самі знаєте? Чую вашу відповідь: „Ми мусіли би раніше знати, що існують справді гарні діточі книжки, які варта дати дитині в руки"..." Правда: коли треба винайти новий діточий літак, модерну мавпу або штудерного паяца, ви перетрусете сім крамниць і втратите з насолодою пів дня. Бо найдешівша забавка коштує нині стільки, що найдорожча книжка. Бо вид книжки млоїть вас якось ніяково, як викид совісти. А може й ні. Може ви кажете собі та иншим голосно і тверезо, що діти мають ще на книжки час і що досить будуть їх ними мучити у школі. Аж збриднуть їм, як вам обридли. Хто зна, скільки в цьому правди. І нехай мені швидше рука всохне, як би я мав зійти на педагогію, яка вічно кричить самовпевнена: „Читайте! в книжках майбутність народу!"

Є книжки сто раз дурніші від авторів, а є автори, про яких дурноту лише їх видавці не знають..

Невідомо навіть, чи майбутність народу — в дітях. Є родичі сторазь розумніші від усяких книжок і тому не хочуть їх читати. А не читаючи, не розвивають у дітях того, що є більше від патріотизму та ідей: — звички. Не виню їх у тому. Може цьому винні таж їхні родичі. Але не можу вийти з дива, що двічі в рік, на св. Миколая та Святий вечір не заглядають до книгарень. І що не люблять діточих казок, де текст є додатком до малюнку, і одуміайте лишень: увесь Робінзон або Гулівер на 4 сторінках! Навіть і читати не треба. А глипнути тільки поміж рядки, щоби не переплутати Гулівера з Дон-Кіхотом або „Снігурочку" з „Дикою рожечкою".

Бо сподіваюсь, що заки дасте дитині книжку в руки, прочитаєте казку самі, щоби її оповісти. Так само чи пробуєте

перетворити її у всеукраїнську літературну й громадську трибуну. Взяте на себе завдання виконав В. Лукич якнайкраще, притягнувши до співпраці нових письменників) (Кропивницький, Карпенко-Карий, Лисенко, Коцюбинський, Маркович, Комар, Старицький, Щоголів, Лепкий, Кобилянська, Кримський, Потапенко й ин.)

Редагуючи літературний журнал, не забував він і про щоденну пресу. В рр. 1889—1893 був Лукич постійним кореспондентом „Діла" у Станиславові.

Недостача місця не дає нам змоги не то змалювати, але хоч би зареєструвати весь обєм письменницької й редакторської праці шан. ювилята.

Обовязки нотаря відтягнули В. Лукича від безпосередньої літературної праці. В тому часі — поза своїми професійними обовязками — віддається він праці освітній у винниківському повіті та практично-громадській. Голова читальні „Просвіти" у Винниках, голова львівської філії „Просвіти", членство Дирш. Нар. Комітету, будова памятника Шевченка у Винниках — ось етапи тієї діяльности.

В часі війни з конечности (через спалення хати) переноситься Лукич до Львова. Після уступлення російських військ віддається праці в матернім товаристві „Просвіта", стає редактором видавництв „Просвіти", редагує календарі товариства на рік 1916, 1917, 1918 і в більшій частині на р. 1919. Та листопадові події дозволили цьому календареві вийти аж в 1919 р. (на р. 1920).

Василь Лукич обходить 50-ліття своєї тихої, жертвенної, позитивної праці. Обходить її на склоні вельми трудящого життя, повний ще сили, енергії і непохитної віри в краще майбутнє народу. Це один з небогатьох ідеалістів, що свої молодечі мрії, не лише могли зберегти серед хуртовини й каламутних хвиль життя, але й здійснювати їх серед найбільш непригожих обставин і супротивних умовин. Василь Лукич — це жива історія літератури довгої й цікавої передвоєнної й передреволюційної доби. Українське громадянство серед нинішнього лихоліття — поза щирими, сердечними побажаннями — не в силі спромогтися на ювилейний дарунок для свого передового представника. Воно не лише не обдаровує його, але й ще жде цінного дарунку від нього у формі споминів на підкладі його взаємин з найкращими літературними діячами.

Ф. Ф.

за таку чи иншу їх закраску, за гаку чи иншу їх тенденцію.

„Просвіта" має поза соціяльними та клясовими справами таку величезну ділянку чисто освітніх і культурних справ, що якби вповні з них вивязалася, то доконалаб великанського діла, діла майже непосильного. Та в нинішніх часах і в нинішніх умовинах вона може з того виконувати заледви невеличку, незначну частину. Одначе слід замітити, що за 58 літ свого істнування вона вже виконала таку відповідальну і таку вдячну ролю в житті нашого народу на західно-українських землях, що того приклонники „соціяльного освідомлювання" ніколи мабуть не зрозуміють. Бо велике питання, чи вони нині взагалі вегетувалиб, якби не минула праця „Просвіти". І саме завдяки тому, що вся вона велася поза всякими соціяльними та партійними впливами, що проходила в рямках виключно культурно освітньої програми, що велася в здоровому національному дусі, стала вона такою богатою в наслідках.

Томуто всі українські освітники, всі прихильники чистої культурно-освітньої праці в загально національному дусі повинні поважно призадуматися над підготовкою наших „інтернаціоналістів" до повернення „Просвіти" в знаряддя своїх партійних і клясових інтересів та мусять дати їхнім бажанням належну, але й гідну відправу. Українське товариство „Просвіта" мусить бути вірне своїй великій традиції, мусить зберігати національний характер своєї праці та не сміє ніколи стати засобом для ширення шкідливих для нації „інтернаціоналістичних" доктрин та гасел.

Тут слід звернути увагу на ще одну обставину. Коли „Просвіта" прокладала по війні перші організаційні шляхи, коли на неї сипались удари за ударами, коли над нею висіла поважна загроза самої екзистенції, тоді наші „інтернаціоналісти" не виявили ні охоти ні бажання працювати для неї. Колиж „Просвіта" стала поважною, зорганізованого силою, найшлися і вони, але не для праці, а на те, щоби готову організацію використати для своїх цілей. А знаючи, що це так легко не прийде, вони пишуть на сторінках своєї преси тенденційні статті в чисто розкладових цілях. Очевидно, що на розкладову працю тих елементів треба все рахувати, але тим не можна ніколи зражуватись. Навпаки треба змобілізувати всі свої сили для позитивної праці.

Напередодні нової крізи.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 10. грудня 1926.

I.

Перед двома днями Пуанкаре виголосив велику промову про стан французьких фінансів і про відбудову французької валюти. Промова ця — дарма, що дуже обережна і свідомо беззмістовна, — відібється на відношенні французького паперового франка до франка золотого і до долара. Це певно. Непевне тільки, чи відібється вона в змислі корисним, чи некорисним для французького гроша. Непевне теж, чи звишка або знижка паперового франка, що вже нині вечером буде зареєстрована тутешньою і заграничною біржею, вдержиться довше, чи коротше. Бо що вона не вдержиться тривко, в цьому вже ледві чи хтось ще сумнівається.

Питання ті і відповіди на них — далекі нашій країні, одначе таки не може нам бути байдуже до них. З двох оглядів: з огляду на вплив, який має французька грошева недуга на міжнародню політику в Европі і на нас у ній, тай з огляду на безпосередні наслідки, якими недуга й лікування французького франка мусить відбиватися на кількадесяти тисяч (20 чи 30 тисяч?) наших галицьких, волинських і холмських робітників, котрі є тут на зарібках.

Коли вже мова про нашу зарібкову еміграцію у Франції, то мимоходом тут повторяємо — і не перестанемо повторювати це при кожній нагоді! — що еміграція та **абсолютно позбавлена** не тільки всякої організаційно-адміністраційної контролі нашого громадянства, а й всякого морального впливу наших національних чинників.

Не так було з передвоєнною нашою зарібковою еміграцією до Пруссії — невже треба це пригадувати?

Нині до нашої зарібкової еміграції у Франції ставляться — як не з формально проголошеним, то з фактичним dé-interessement-ом — наші національно-політичні й просвітні організації однаково, як наші церковні власти. Освідомлювання і організування галицької еміграції полишено передовсім большевикам, далі тутешнім „соціялістам-революціонерам", які ідейно не є нічим иншим, як погіршеним виданням большевизму, а ще далі оставшим недобиткам уенерівщини з останнього періоду.

А заспокоювання релігійних потреб і почувань нашої зарібкової еміграції приняли на себе польські ксьондзи і Евлогіївські місіонарі...

II.

Недавно тому, в моменті, коли Ерріо (французьке видання Керенського) обняв був на короткі дні провід у французькім правительстві, франк упав був до вартости одної пятьдесятої ($^1/_{50}$) вартости долара: номінально франк вартий одну пяту ($^1/_5$) долара! З приходом Пуанкаре настав був радикальний зворот: франк піднявся до висоти $^1/_{25}$ долара. Звідки такий великий підйом? Не в чому иншому, як у припливі „довіря" до уряду — те було спершу, з приходом Пуанкаре; тай в зміні напряму місцевої й міжнародньої спекуляції — як раніше вона грала на baisse франка, так від приходу Пуанкаре вона розпочала грати на hausse франка.

Це „довіря" тай ця відвернена спекуляція — то єдині покищо реальні підстави підйому французької валюти. Єдині — бо инших нема. З осібна нема зменшення скількости банкнотів, себто паперового гроша, в обороті; інфляція нині, з доляром за 25 франків, така саміська, як при долярі за 50 франків.

Одначе довіря, себто чинника морального, не сила маринувати на роки: воно легко розвівається, иноді не знати навіть з якої причини. А спекуляція рівно легко може знов повернутися в инший напрям.

Одно і друге нині почувається, як то кажуть, у повітрі. Чутки про недалекий упадок Пуанкаре від кількох днів ходять по людях так само густо, як густо підшептуються здогади, що біржева спекуляція ось-ось знов змінить фронт і знов буде грати на baisse франка.

III.

На цілому господарському житті країни відбивається та грошева непевність дуже зле і щораз гірше. Торговля входить у період маразму: публика купує щораз менше. Фабрики починають зменшувати свою продукцію: відправляють робітників.

Насувається на країну марево безробіття з усіми його соціяльними і політичними наслідками. Робітничі синдикати вже занепокоєні, домагаються від правительства превентивних мір, у першу чергу — припинення візду чужих робітників.

Тепер є у Франції, в її хліборобстві і промислі, коло двох міліонів чужих робітників. Кріза, яка наступає на Францію, скошиться передовсім на цих двох міліонах імігрантів. З бажаних вони стаються небажаними і зайвими. Ксенофобія, немилосерна ворожнеча до „зайд", щораз глибше і ширше виявляється передовсім у робітничій клясі — тій самій робітничій клясі, на якій соціялізм — яка жорстока іронія і яка цинічна брехня! — будував свої фантазії інтернаціональної любови! Характеристичне, що перша виступила з домаганням виключення „товаришів" нефранцуського роду якраз організація публичних шоферів, яка числиться „найідейнішою" і найчистішою організацією комуністичною. Ми далекі від того, щоб із робити із того докид. Рідна країна повинна передовсім живити своїх синів, не чужих. Але куди ділася серед тієї шоферської ксенофобії та славутна інтернаціональна свідомість і міжнароднє братерство робітників?

Також для нашої зарібкової еміграції настають у Франції прикрі часи.

В. Левицький

З життя Українців за океаном.

Свята Франка з приводу десятиліття смерти поета відбулися і відбуваються дальше по всіх більших і менших центрах української заокеанської еміграції. В Злучених Державах на більших святах-концертах промовляли м. ин. д-р Лука Мишуга, ред. Омелян Ревюк і д-р Льонгин Цегельський. При тій нагоді відбуваються майже з правила торжественні панахиди по наших церквах, що звичайно започатковують свято. На таких панахидах збираються жертви на памятник Франка у Львові, на тужже ціль ідуть і доходи з франківських концертів. Так прим. чистий дохід зі свята Франка в Ню Йорку в сумі 462 дол. 60 центів вислано до краю з таким призначенням: 300 дол. на видання творів Франка на руки Наукового Т-ва ім. Шевченка і 162·60 дол. на памятник Франка у Львові. До поширення культу Франка між нашими людьми в Америці причинилися найбільше еп. Богачевський і редактор „Америки" д-р Назарук, що виступили проти святкування роковин смерти найбільшого поета Галичини. Одначе як у старому краю, так, розуміється, і в Америці на святах Франка не поширюється ні відповідна література про нього ні про його твори. А велика шкода! Бо так, як ми святкуємо память наших письменників чи діячів, ті свята не можуть сповнити хочби в приближенні тої місії і дати тих користей, які вони малиб, якби при таких нагодах поширювано ще й відповідну літературу. Одначе ми ще дуже далекі від того, що у инших народів стало давно самозрозумілою, насущною культурною потребою, що загально принялося при нагоді всяких національних свят: поширювання відповідної літератури. В тому напрямі мусимо ми всі ще богато вчитися від культурних чужинців.

Сиротинець-Захист Українського Народнього Союзу має бути збудований або закуплений в найкоротшому часі в Ню-Йорку. На згадану ціль збирають жертви як поодинокі члени У. Н. С. між собою, так і численні відділи цієї великанської організації. До 1. жовтня ц. р. зібрано на цей сиротинець-захист (для сиріт і старців-немічників) суму 6.294·50 дол. До цієї суми слід додати 10.000 долярів, які річне засідання

Тихе свято.

(З приводу пошанування 50-літньої письменської праці Василя Лукича.)

Імя Василя Лукича мало відоме молодшому поколінню українського громадянства. Могутні події, що по шумом бурі знялися в соняшний серпневий день 1914 р., та їх наслідки, прикрили собою небуденні постаті народніх робітників і творців, що довгі літа, десятки літ, нераз під прапором: contra spem spero! — здвигали будівлю новітнього українства. До них належить в першу чергу нотар **Володимир Левицький**, відомий в письменстві під псевдонімом Василя Лукича. Цей передовий представник старшого покоління українського громадянства визначився як громадський і освітній діяч, письменник і публіцист, а найбільші заслуги поклав він на тернистих шляхах крайно невдячної і майже ніколи належно не оцінюваної **редакторської** праці. Ця важка праця, що томить докраю; що витягає всі соки; що висотує нерви; що вимагає знання і досвіду, праця — часто на чужий рахунок, непомітна для загалу, деколи легковажена профанами, забрала найкращі літа шан. ювилята. На цій ділянці зосереджовував він свої найідейніші пориви, десятками літ перепускаючи через фільтр свойого вправного редакторського пера гори записаного паперу: як перлинами літературної творчости, так і досягали грубої ремісницької роботи. Святкуючи тихо і скромно 50-літній ювилей громадянської праці В. Лукича-Левицького, мусимо постійно мати на приміті, що перш усього шануємо 50-літню працю **зразкового редактора**, працю, яку найспішніше консумує безжалісний Час.

Володимир Левицький родився у священичій сімї в Белзці, золочівського повіту. Гімназію кінчив в Бережанах, де в р. 1875 склав іспит зрілости. Опісля студіював право на львівському університеті, одночасно слухаючи викладів з української мови й літератури у проф. Ом. Огоновського. Скінчивши університетські студії в 1879 р., розпочав судову практику. Та урядове становище не припало йому до вподоби. Тому в 1883 р. перенісся нотаріяту. Як нотаріяльний кандидат відбував практику в Болехові, Стрию, Залізцях і Станиславові. В 1896 р. став нотарем у Винниках, де живе й досі.

Ще в гімназійних часах проявляв В. Левицький велике зацікавлення громадськими справами, гуртуючи біля себе молодь та поглиблюючи серед неї національну свідомість. Були це часи учеництких „громад", захоплення безсмертними творами Шевченка, поширення „українофільства". На університеті входить В. Левицький в кружок ідейної народницької студентської молоді. З цього осередка вийшли пізніші громадські діячі, як: покійні вже Леонід Заклинський, Іван Франко, Михайло Павлик, Евген Олесницький, Василь Дідошак, Олекса Ярема, Іван Белей, та живі ще Антін Горбачевський, Омелян Калитовський, Кость Левицький, Андрій Чайківський й инші.

Письменницьку діяльність розпочав В. Лукич ще в 1875 р., поміщуючи в „Ластівці" два оповідання („Музика у вовчій ямі", та „Премудрий жид"). Та **редакорська** діяльність шан. ювилята розпочалась рік пізніше. В 1876 р. увійшов Лукич в склад редакції видаваного студентами літературного місячника „Друг", одночасно взяв участь в редаґуванні альманаха „Дністрянка".

З того часу розпочинається вельми жива письменницька й редакторська діяльність В. Лукича. Пише в „Правді", „Зорі", „Ділі", редагує в 1883 на спілку з Франком і Белеєм „Руську Антольоґію", в 1885 р. (на спілку з Ю. Сельским) „Руський Правотар домовий", від 1880 до 1885 календарі „Просвіти" (разом шість), в 1888 р. редагує в Стрию альманах „Ватра" до участи в якому притягає Куліша, Драгоманова, Мордовця, Мирного, Грінченка, Самійленка й инших. Одночасно видає й редагує твори Квітки, Руданського, Нечуя-Левицького, Старицького, Кониського, Кропивницького, Карпенка-Карого й ин.

Та найбільш важенним у наслідки було редагування В. Лукичем на протязі сімох літ літературно-наукового часопису „Зоря" (1890—1896). Саме тоді „Зоря" находилася майже у безвихідному положенні, спираючись тільки на 250 передплатниках. Проф. О. Барвінський і проф. Д. Гладилович — як відпоручники Товариства ім. Шевченка (власника „Зорі") звернулися до шан. ювилята з пропозицією обняти редакцію часопису, погрожуючи припиненням видавництва. В. Лукич, що під той час перебував у Станиславові, відмовлявся, вказуючи на перепони получені з редаґуванням „Зорі", особливо на незручність вести редакцію львівського часопису в провінціональному місті. Та під натиском закриття часопису скорився шан. ювилят, в короткому часі перетворюючи „Зорю" у всеукраїнський орган і доводячи цифру передплатників до 800. Першим завданням нового редактора було оживити часопис, піднести його рівень, назязуючи взаємини з усіми письменниками по цей і той бік Збруча, поширити її діяльність пе-